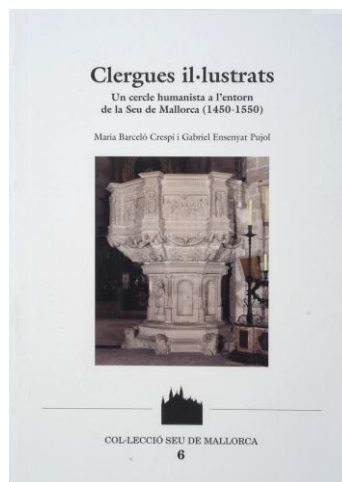

Barceló Crespí, Maria, & Ensenyat Pujol, Gabriel. *Clergues il·lustrats. Un cercle humanista a l'entorn de la Seu de Mallorca (1450-1550)*. Palma: Publicacions Catedral de Mallorca (col·lecció Seu de Mallorca, 6), 2013. 204 pgs. ISBN: 9788461650361.

Reviewed by: Maribel Ripoll Perelló
(Universitat de les Illes Balears)

Aquestes dues últimes dècades el coneixement de la cultura humanista a Mallorca s'ha vist incrementat d'una manera molt notòria. Val a dir que es tracta d'un humanisme que perviu juntament amb (no al costat de) la tradició medieval, que encara manté vigència al regne, una circumstància que es perllonga durant la setzena centúria. Els estudis sobre la matèria, fins fa poc, tenien un caràcter en gran part mimètic: tot allò que era anterior a 1500 es considerava «medieval» i, a partir d'aquesta data, «humanista» i «renaixentista». Els nombrosos treballs que han fet els dos autors del present llibre han permès reformular la qüestió i, sobretot, esbrinar com i quina fou la recepció dels corrents humanistes a l'illa.

I és que si hom s'acosta a la bibliografia produïda al llarg dels darrers vint anys per Maria Barceló i per Gabriel Ensenyat, tant conjuntament com individual, pot detectar, d'un cop d'ull, que la recerca al voltant de la introducció del corrent humanista a la Mallorca del xv esdevé la línia de recerca bàsica d'ambdós autors. Fins ara, la documentació exhumada aportava dades nombroses entorn dels personatges més rellevants de la història. Amb la publicació *Clergues il·lustrats. Un cercle humanista a l'entorn de la Seu de Mallorca (1450-1550)* ambdós investigadors, professors de la Universitat de les Illes Balears, avancen una passa més en la constitució del mapa complet i lliguen els diferents personatges coneguts i estudiats amb anterioritat sota un denominador comú, que és el de la Seu de Mallorca. El grup de canonges catedralicis, amb una sòlida formació (bona part són doctorats en Dret canònic) que els fa permeables als nous corrents procedents d'Itàlia, es completa amb un petit grupuscle de clergues atrets per aquests nous corrents, fet que es desprèn dels títols presents en llurs biblioteques. Com indiquen reiteradament els autors, bona part de la nòmina dels personatges presentats ja havia sortit a la llum en altres estudis, encara que no havien estat presentats com a intengrants d'un mateix grup amb unes inquietuds similars: la lectura dels clàssics n'és un exemple, l'aplicació de la formació intel·lectual a la vida quotidiana també n'és un tret significatiu.

Noms com el de Gregori Genovard o Esperandéu Espanyol són habituals per qui està familiaritzat amb les investigacions dels autors. La nota comuna, el punt de convergència, és, precisament, la Catedral de Mallorca. Això no obstant, la nòmina de personatges referits resulta complexa perquè no només aborda els personatges directament implicats, sinó que també abraça el conjunt de personatges amb qui establiren relació. I és precisament en la xarxa de personatges «secundaris» on s'ha de focalitzar la mirada lul·lista: el que cal posar en relleu d'aquest acurat i exhaustiu estudi és la relació que bona part d'aquests canonges i clergues va tenir amb la difusió de l'obra de Ramon Llull a la Mallorca dels segles XV i XVI, bé per via directa o indirectament, fet que ens permet completar o matisar la constel·lació de copistes, lectors o possessors fins ara coneguts parcialment o supèrflua. Des d'aquesta perspectiva, per a nosaltres, particularment, resulta significativa la presència d'un Joan Minguet entre els personatges exhumats: el canonge Gregori Genovard (catedràtic de doctrina lul·liana i rector de l'Estudi General) va ser, juntament amb Antoni Serra (àlies «Seguí», prevere i domer de la Seu, catalogat com a possessor de diversos manuscrits lul·lians), marmessor del dit Joan Minguet, prevere i primatxer de la Seu. Aquest Joan Minguet, podria resoldre el nom del misteriós «Minchectus» recollit al foli 43v del ms. Hisp. Qu. 63 de la Biblioteca Jagiellonska de Cracòvia i que remet a un *scriptori Maioricarum*? Aquest és només un dels molts exemples de la important i necessària documentació que la companyia Barceló&Ensenyat ens posen a l'abast amb aquesta publicació, exhaustiva i rigorosa, que completa el panorama espinzellat des de fa una vintena llarga d'anys.

Cal afegir que l'estudi sobre la matèria presenta encara un llarg recorregut. A part de la documentació arxivística exhumada i que van exhumant els autors, a través d'una feina de recerca pacient, que en cap moment no cerca la immediatesa de la publicació, resten nombrosos manuscrits pendents d'estudi. La tasca, doncs, mereix ésser continuada, pels mateixos autors o per altres estudiosos, a fi de gaudir en la major extensió possible de la panoràmica cultural de signe humanista de la Mallorca del trànsit a la modernitat.